

ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับข้อมูลเครดิตตามพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจ ข้อมูลเครดิต พ.ศ. 2545¹

อัญชลิกา ดวงสุวรรณ²

จากการศึกษาเกี่ยวกับปัญหากฎหมายเกี่ยวกับข้อมูลเครดิตตามพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจ
ข้อมูลเครดิต พ.ศ. 2545 มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงประวัติ ความเป็นมา แนวคิด และทฤษฎีหลักเกณฑ์ของ
กฎหมายเกี่ยวกับการรวบรวมการจัดเก็บและการใช้งานข้อมูลเครดิตตามพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจ
ข้อมูลเครดิต พ.ศ. 2545 และกฎหมายต่างประเทศ ซึ่งทำให้ผู้ศึกษาได้รับความรู้ความเข้าใจว่าการจัดเก็บข้อมูล
เครดิตเป็นข้อมูลประกอบการพิจารณาของผู้ให้สินเชื่อ นิยามของข้อมูลเครดิต ตามกฎหมายนี้ประกอบไปด้วย
ข้อมูลที่บ่งชี้ถึงเจ้าของข้อมูลและคุณสมบัติของเจ้าของข้อมูลและประวัติการขอและการได้รับอนุมัติสินเชื่อและ
การชำระสินเชื่อของลูกค้าที่ขอสินเชื่อรวมถึงประวัติการชำระราคาสินค้า หรือบริการโดยบัตรเครดิต ซึ่งข้อมูล
เกี่ยวกับการเงินของเจ้าของข้อมูลตามกฎหมายว่าด้วยการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิตได้กำหนดขอบเขตของ
ข้อมูลเครดิตในส่วนนี้ไว้ค่อนข้างจำกัดคือ มีเพียงข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับสินเชื่อและข้อมูลที่เกี่ยวข้องประวัติการชำระ
ค่าใช้จ่ายโดยบัตรเครดิตของเจ้าของข้อมูลเท่านั้น ทำให้ข้อมูลที่อยู่ในบริษัทข้อมูลเครดิตของไทยมีขอบเขตที่
จำกัด เมื่อผู้ให้สินเชื่อประสงค์จะขอข้อมูลเครดิตของบุคคลจากบริษัทข้อมูลเครดิตเพื่อนำมาใช้ในการวิเคราะห์
ถึงความเหมาะสมในการอนุมัติสินเชื่อให้กับเจ้าของข้อมูลก็จะได้รับเพียงข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับสินเชื่อหรือได้ข้อมูล
เกี่ยวกับการชำระราคาผ่านบัตรเครดิตเท่านั้น ในขณะที่การแสดงออกถึงพฤติกรรมทางการเงินนั้นอาจสามารถ
แสดงออกได้หลากหลายรูปแบบการจำกัดขอบเขตของข้อมูลให้แคบเกินไปอาจส่งผลให้ข้อมูลนั้นไม่ครอบคลุม
ทุกประเภท และอาจไม่สอดคล้องกับเจตนารมณ์ที่แท้จริงของกฎหมายกล่าวคือ ไม่สามารถแสดงออกถึงฐานะ
ทางการเงินหรือประวัติการชำระหนี้ที่แท้จริงของเจ้าของข้อมูล

จากการศึกษาทำให้ทราบว่า กฎหมายเกี่ยวกับข้อมูลเครดิตตามพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจ
ข้อมูลเครดิต พ.ศ. 2545 ยังไม่ชัดเจน ไม่ครอบคลุมด้วยกันหลายประการ ซึ่งสรุปได้ดังต่อไปนี้

จากการศึกษาประเด็นปัญหาในการเกี่ยวกับปัญหาขอบเขตที่จำกัดของข้อมูลเครดิตจากนิยามตาม
กฎหมายการกำหนดขอบเขตของข้อมูลเครดิตที่จำกัดส่งผลให้ข้อมูลเครดิตไม่เพียงพอต่อการนำไปใช้งาน ตาม

¹ บทความนี้เรียบเรียงจากการศึกษาอิสระเรื่อง ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับข้อมูลเครดิตตามพระราชบัญญัติการประกอบ
ธุรกิจข้อมูลเครดิต พ.ศ. 2545 โดยมีอาจารย์ที่ปรึกษา คือรองศาสตราจารย์จรัส เล็งวิทยา และคณะกรรมการสอบ คือ ผู้ช่วย
ศาสตราจารย์ ดร. ชีรณี เตพสุเมธานนท์และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พรพรม อินทร์มรรย์

² นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต (ส่วนกลาง) คณะนิติศาสตร์มหาวิทยาลัยรามคำแหง

พระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต พ.ศ. 2545 มาตรา 3 นิยามคำว่า “ข้อมูลที่เครดิต” ปัญหาขอบเขตที่จำกัดของข้อมูลเครดิตจากนิยามตามกฎหมายการกำหนดขอบเขตของข้อมูลเครดิตที่จำกัดส่งผลให้ข้อมูลเครดิตไม่เพียงพอต่อการนำไปใช้งานเพื่อการประเมินความเหมาะสมของสินเชื่อเพราะการกำหนดนิยามที่เป็น การจำกัดขอบเขตของข้อมูลจะส่งผลให้มีข้อมูลเข้าสู่ระบบข้อมูลเครดิตเป็นส่วนน้อยในขณะที่ยังมีข้อมูลประเภทอื่น ๆ นอกเหนือขอบเขตที่กฎหมายกำหนดที่สามารถทำหน้าที่ข้อมูลเครดิตได้การกำหนด เช่นนี้จึงเป็น การตัดโอกาสในการเข้าถึงสินเชื่อของบุคคลที่ไม่มีข้อมูลเครดิตหลากหลายประเภทหรือไม่ได้ทำธุรกรรมทางการเงินผ่านระบบสินเชื่อทั้งที่ในความเป็นจริงมีความสามารถในการบริหารจัดการสินเชื่ออันสมควรได้รับ อนุมัติสินเชื่อจากสถาบันการเงินหรือผู้ประกอบการให้สินเชื่อ ดังนั้นนิยามของข้อมูลเครดิตที่เหมาะสมจึง สมควรขยายออกไปให้ครอบคลุมถึงข้อมูลอื่น ๆ ที่สามารถแสดงออกถึงแสดงฐานะและพฤติกรรมทางการเงิน ของเจ้าของข้อมูลโดยในการขยายขอบเขตของข้อมูลเครดิตนั้น

ประเด็นปัญหาที่สองการกำหนดแหล่งข้อมูลเพิ่มเติมตามพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต พ.ศ. 2545 มาตรา 16 ปัญหาการกำหนดขอบเขตของข้อมูลเครดิตเพิ่มเติมไปยังข้อมูลเครดิตอื่น ๆ ที่มีได้มีที่มาจากสมาชิก หรือแหล่งข้อมูลเดิมตามที่กฎหมายกำหนด ดังนั้น เพื่อให้ข้อมูลเครดิต อื่น ๆ สามารถ เข้าสู่ระบบฐานข้อมูลของบริษัทข้อมูลเครดิตได้ จำเป็นต้องมีการกำหนดแหล่งข้อมูลเพิ่มเติมของข้อมูลเครดิต อื่น ๆ นั้น ในกรณีที่ข้อมูลเครดิตอื่น ๆ มีที่มาจากสมาชิกไม่จำเป็นต้องมีการแก้ไขเพิ่มเติมใด ๆ แต่สำหรับกรณีที่ ข้อมูลเครดิตอื่น ๆ มีที่มาจากแหล่งข้อมูลกลุ่มใหม่ที่ไม่เคยมีบทบาทในระบบข้อมูลเครดิตมาก่อน จำเป็นต้องมีการกำหนดเพิ่มเติมให้ชัดเจน

ประเด็นปัญหาที่สามของกฎหมายปัญหาของคุณภาพของข้อมูลตามพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต พ.ศ. 2545 มาตรา 18 ข้อมูลเครดิตอื่น ๆ จะเป็นข้อมูลที่มีประสิทธิภาพสูงสุดก็ต่อเมื่อเป็นข้อมูลที่มีความถูกต้อง ดังนั้นเพื่อคุ้มครองทั้งฝ่ายเจ้าของข้อมูลให้ได้ใช้ข้อมูลที่มีประสิทธิภาพและ คุ้มครองฝั่งเจ้าหนี้ผู้ใช้ ข้อมูลให้ไม่ต้องรับความเสี่ยงมากเกินไป ข้อมูลเครดิตอื่น ๆ ที่เหมาะสมและสามารถยอมรับในฐานะข้อมูลเครดิตอื่น ๆ ได้ จึงควรเป็นข้อมูลที่มีชื่อเจ้าของข้อมูลตรงกันคือ มีชื่อเจ้าของข้อมูลแสดงในเอกสารกำกับข้อมูล นั้นอย่างชัดเจนว่าเป็นข้อมูลของเจ้าของข้อมูลรายใด

ประเด็นปัญหาที่สี่หน้าที่ในการให้ความคุ้มครองข้อมูลที่เป็นความลับ และการให้สิทธิในการ ตรวจสอบข้อมูลแก่เจ้าของข้อมูลของบริษัทข้อมูลเครดิตตามพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต พ.ศ. 2545 มาตรา 25 ประเด็นปัญหาในเรื่องการคุ้มครองข้อมูลเครดิตอื่น ๆ นี้ โดยหลักต้องได้รับความคุ้มครอง เช่นเดียวกับข้อมูลเครดิตที่เกี่ยวกับสินเชื่อโดยตรง คือ ต้องมีมาตรการในการตรวจสอบความถูกต้องโดยเจ้าของ ข้อมูล รวมทั้งการให้ความยินยอมจากเจ้าของข้อมูลก่อนนำข้อมูลออกมาใช้งาน เพื่อมิให้เกิดปัญหาในการ ละเมิดข้อมูลส่วนบุคคลของเจ้าของข้อมูลในภายหลัง นอกจากนั้นควรมีการกำหนดหลักเกณฑ์การคุ้มครอง

เจ้าของข้อมูลเพิ่มเติม ในกรณีที่เป็นข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับความลับทางการค้า เพื่อคุ้มครองมิให้เกิดการละเมิดข้อมูลอันเป็นความลับ

จากการศึกษาปัญหากฎหมายเกี่ยวกับข้อมูลเครดิตตามพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต พ.ศ. 2545 ข้อเสนอแนะ คือ

1. ปัญหาขอบเขตที่จำกัดของข้อมูลเครดิตจากนิยามตามกฎหมายการกำหนดขอบเขตของข้อมูลเครดิตที่จำกัดส่งผลให้ข้อมูลเครดิตไม่เพียงพอต่อการนำไปใช้งาน ตามพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต พ.ศ. 2545 มาตรา 3 นิยามคำว่า “ข้อมูลที่เครดิต”

ควรมีการแก้ไขนิยามในมาตรา 3 โดยการเพิ่มประเภทของข้อมูลเครดิต ในบทนิยามของข้อมูลเครดิต คือ เพิ่มข้อย่อย (3) ข้อมูลเครดิตอื่น ๆ เป็นข้อมูลเครดิตอีกกลุ่มโดยข้อมูลเครดิตอื่น ๆ นี้ ควรกำหนดนิยามในลักษณะของการกำหนดเป็นวัตถุประสงค์ของการนำไปใช้งาน เช่น กำหนดว่าข้อมูลเครดิตอื่น ๆ คือ ข้อมูลอื่น ๆ นอกเหนือไปจาก (1) และ (2) ที่จะเป็นประโยชน์ต่อการนำไปใช้ในการพิจารณาฐานะทางการเงินของเจ้าของข้อมูล เป็นต้น อีกทั้งกำหนดให้ข้อมูลเครดิตอื่น ๆ เป็นข้อมูลที่มีที่มาจากสมาชิก หรือแหล่งข้อมูลตามที่กฎหมายกำหนดและควรมีการกำหนดตัวอย่างของข้อมูลในกลุ่มนี้ไว้ เพื่อให้นิยามเป็นไปในรูปแบบที่สอดคล้องกับนิยามของข้อมูลเครดิตเดิม นอกจากนั้น อาจกำหนดเป็นข้อยกเว้นเพิ่มเติมเฉพาะประเภทของข้อมูล ที่ไม่สมควรนำมาใช้เป็นข้อมูลเครดิตอื่น ๆ เพื่อมิให้เกิดการรुक้าในความเป็นส่วนตัวมากเกินไป เช่น ข้อมูลความลับทางการค้า เพื่อให้ผู้ให้บริการสินเชื่อมีโอกาสในการใช้ข้อมูลที่ลึกและกว้างขวาง มากยิ่งขึ้นในฐานะข้อมูลเครดิต

2. ปัญหาการกำหนดแหล่งข้อมูลเพิ่มเติมตามพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต พ.ศ. 2545 มาตรา 16 ผู้ศึกษาเห็นว่า แหล่งข้อมูลที่จะกำหนดเพิ่มเติม เช่น การไฟฟ้านครหลวง การประปาส่วนภูมิภาค บริษัทเอกชนผู้ให้บริการเครือข่ายโทรศัพท์เคลื่อนที่ เป็นต้น มิใช่หน่วยงาน ที่จะสามารถกำหนดให้เป็นสมาชิกตามกฎหมายได้ เนื่องจากหน่วยงานเหล่านั้นมิใช่สถาบันการเงิน หรือผู้ให้บริการสินเชื่อในทางการค้าปกติ ดังนั้น ในการเพิ่มเติมแหล่งข้อมูลจึงต้องเป็นการ ออกประกาศของคณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลเครดิต โดยอาศัยอำนาจตามมาตรา 16 แห่งพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต พ.ศ. 2545 เพื่อกำหนด

แหล่งข้อมูลเพิ่มเติม ประกาศคณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลเครดิตดังกล่าว ควรมีองค์ประกอบ 2 ส่วน คือ

1. มีการกำหนดองค์กรที่จะเป็นแหล่งข้อมูลเพิ่มเติม และ 2. มีการกำหนดประเภทของข้อมูลที่ต้ององค์กรนั้นต้องนำส่งเพื่อเป็นข้อมูลเครดิตอื่น ๆ ให้ชัดเจน เพื่อให้มีลักษณะสอดคล้องกับประกาศกำหนดแหล่งข้อมูลที่เคยออกไว้แล้ว และเป็นมาตรการในการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลที่เหมาะสมไปในคราวเดียวกัน

3. ปัญหาของคุณภาพของข้อมูลตามพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต พ.ศ. 2545 มาตรา 18 เห็นได้ว่ากฎหมายไม่ได้บัญญัติชื่อของเจ้าของไว้ควรแก้ไขพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต พ.ศ. 2545 มาตรา 18 เพิ่มเติม ดังนี้ มาตรา 18/1 การนำข้อมูลเครดิตอื่น ๆ มาใช้งาน ข้อมูลเครดิตนั้นต้องเป็นข้อมูลที่มีชื่อของเจ้าของ ข้อมูลเครดิตตรงกันกับชื่อ ของผู้ขอสินเชื่อเท่านั้น ควรมีการเพิ่มเติมบทบัญญัติเกี่ยวกับการนำข้อมูลไปใช้ในมาตรา 18 ของพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต พ.ศ. 2545 เพื่อกำหนดให้ การนำข้อมูลเครดิตอื่น ๆ มาใช้งาน ข้อมูลเครดิตนั้นต้องเป็นข้อมูลที่มีชื่อของเจ้าของข้อมูลเครดิต ตรงกันกับชื่อ ของผู้ขอสินเชื่อเท่านั้น เพื่อให้การใช้งานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพมากที่สุด แต่ทั้งนี้สามารถกำหนดข้อยกเว้น ในกรณีที่ชื่อบนเอกสาร ไม่ตรงกันได้ หากเป็นกรณีของข้อมูลที่มีหลักฐานแสดงความเป็นเจ้าของข้อมูลของ บุคคลอื่นโดยแจ้งชัด และได้รับการรับรองจากเจ้าของข้อมูลที่มีชื่อในเอกสารว่าเป็นข้อมูลของบุคคลนั้น เช่น ใบเสร็จการชำระค่าไฟฟ้าของหอพัก เป็นต้น

4. หน้าที่ในการให้ความคุ้มครองข้อมูลที่เป็นความลับ และการให้สิทธิในการตรวจสอบข้อมูลแก่ เจ้าของข้อมูล ของบริษัทข้อมูลเครดิตตามพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต พ.ศ. 2545 มาตรา 25 ควรแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต พ.ศ. 2545 มาตรา 25 ดังนี้

(7) สิทธิที่จะขอให้บริษัท ข้อมูลเครดิตลบข้อมูลที่เป็นข้อมูลอันเกี่ยวกับความลับ ทางการค้าของตนออก จากฐานข้อมูล

(8) สิทธิที่จะอุทธรณ์ต่อคณะกรรมการตามมาตรา 27 เจ้าของข้อมูลมีสิทธิตรวจสอบข้อมูลโดยไม่เสีย ค่าธรรมเนียมอย่างน้อยหนึ่งครั้งต่อปี ทั้งนี้ เป็นไปตามที่ คณะกรรมการประกาศ กำหนด

หากเจ้าของข้อมูลพบว่ามีข้อมูลใดที่เป็นความลับทางการค้าสามารถร้องขอให้บริษัทข้อมูลเครดิตลบ ข้อมูลนั้นออกจากระบบได้ และหากบริษัทข้อมูลเครดิตไม่ดำเนินการตามคำร้องขอดังกล่าวเจ้าของข้อมูลก็มี สิทธิอุทธรณ์ต่อคณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลเครดิต เพื่อมิให้ระบบข้อมูลเครดิต เป็นการรุดล้ำการประกอบ กิจการจนอาจก่อให้เกิดความเสียหายแก่เจ้าของข้อมูลได้

การตรวจสอบข้อมูลของเจ้าของข้อมูลที่บริษัทข้อมูลเครดิตจัดเก็บในระบบข้อมูลเครดิตจะมี ประสิทธิภาพในการคุ้มครองข้อมูลเครดิตมากที่สุดก็ต่อเมื่อเจ้าของข้อมูลนั้นมีสิทธิที่จะเข้าตรวจสอบข้อมูลของ ตนได้โดยไม่เสียค่าธรรมเนียมอย่างน้อย 1 ครั้ง

เอกสารอ้างอิง

มนิรัตน์ กำจรกิจการ. “การประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต : รูปแบบกฎหมายที่เหมาะสมสำหรับ ประเทศไทย.”

วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2546.

สุดธนา พันธุ์ธีรานุรักษ์. “ศึกษาวิเคราะห์หลักกฎหมายเกี่ยวกับข้อมูลเครดิตตามพระราชบัญญัติการ

ประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต พ.ศ. 2545.” วิทยานิพนธ์ มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2546

ศูนย์บริการข้อมูลและกฎหมาย สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา. เอกสารประกอบการพระราชบัญญัติการ

ประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต พ.ศ.2545 (กรุงเทพมหานคร : กองการพิมพ์ สำนักงานเลขาธิการ วุฒิสภา, 2543).

NCB , บริษัท ข้อมูลเครดิตแห่งชาติ จำกัด [Online] , available URL:www.ncb.co.th/about-us/history-th